

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Tomáše Rychlého a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobkyně: **X. X.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 4. 2020, č. j. 31 Az 18/2019 – 23, o návrhu žalobkyně na vydání předběžného opatření ze dne 23. 4. 2020,

t a k t o :

Návrh žalobkyně na vydání předběžného opatření ze dne 23. 4. 2020, jímž by se žalovanému uložilo, aby do pravomocného rozhodnutí o této kasační stížnosti strpěl pobyt žalobkyně v pobytovém středisku a poskytl jí základní hmotné zabezpečení, **s e z a m í t á .**

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 19. 9. 2019, č. j. OAM-582/ZA-ZA11-ZA21-2019, neudělil žalobkyni dle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „*zákon o azylu*“), mezinárodní ochranu. Žalobkyně podala proti tomuto rozhodnutí žalobu, kterou Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „*krajský soud*“) jako nedůvodnou zamítl rozsudkem ze dne 7. 4. 2020, č. j. 31 Az 18/2019 – 23.

[2] Rozsudek krajského soudu napadla žalobkyně (dále jen „*stěžovatelka*“) dne 27. 4. 2020 blanketní kasační stížností. Téhož dne podala dále návrh na vydání předběžného opatření dle § 38 soudního řádu správního (dále jen „*s. ř. s.*“), jímž by se žalovanému uložilo, aby do pravomocného rozhodnutí o této kasační stížnosti strpěl pobyt stěžovatelky v pobytovém středisku a poskytl jí základní hmotné zabezpečení.

[3] V odůvodnění návrhu na vydání předběžného opatření stěžovatelka předně uvedla, že trpí psychiatrickými obtížemi s tendencemi k sebevraždě a též X. Toto vyplývá z okolností daného případu, které žalovaný nezpochybnil. Vyloučení stěžovatelky z pobytového střediska by mělo za následek, že by musela přebývat do skončení řízení

o kasační stížnosti na ulici. To by samo o sobě znamenalo vážnou újmu na zdraví stěžovatelky, v krajním případě kvůli jejím obtížím i ohrožení jejího života. Tyto nepříznivé následky by byly aktuálně umocněny pandemií nemoci COVID-19, přičemž doba trvání nouzového stavu je pro věc nerozhodná. Situaci stěžovatelky zhoršuje fakt, že pronajímatelé nyní nejsou ochotní poskytovat krátkodobé ubytování cizincům. Stěžovatelka dále uvedla, že neobdržela finanční příspěvek ve smyslu § 78d odst. 2 zákona o azylu, a ani nemůže o jeho poskytnutí žádat. Může dostat pouze příspěvek ve výši životního minima podle § 78d odst. 6 zákona o azylu, což je pro případné zaplacení kauce a nájemného naprosto nedostatečná částka. Možnost stěžovatelky najít si ubytování mimo pobytové středisko je zásadně omezena. V této souvislosti stěžovatelka poukazuje také na to, že bez ubytování si nebude moci přebírat poštovní zásilky od Nejvyššího správního soudu, bude jí tak fakticky odepřeno právo na přístup k soudu a na efektivní využití opravného prostředku ve formě kasační stížnosti. Neposkytnutím ubytování tedy dojde ke vzniku vážné újmy předpokládané v § 38 s. ř. s.

[4] Stěžovatelka dále v návrhu popsala dřívější praxi žalovaného, který povoloval ubytování v pobytovém středisku takřka všem osobám, které byly na území ČR strpěny na základě řízení o kasační stížnosti. Na jaře roku 2019 se však tato praxe náhle změnila a nakonec se ustálila na tom, že k dlouhodobějšímu ubytování takových osob dochází pouze zřídka. O žádostech o vydání povolení k ubytování nevede žalovaný (respektive Správa uprchlických zařízení jako jeho organizační složka; dále také jen „SUZ“) správní řízení. Tento postup je podle stěžovatelky v rozporu s právními předpisy. Cizinci jsou vydáni na milost absolutnímu správnímu uvážení při absenci opravných prostředků a bez možnosti dozvědět se konkrétní důvody, proč jim ubytování v pobytovém středisku nebylo povoleno. Hrozící újme spočívající ve ztrátě bydlení tak není možné podle stěžovatelky předejít jinak, než právě vydáním předběžného opatření. Stěžovatelka k návrhu na vydání předběžného opatření nepřiložila žádné podklady (navzdory textu návrhu, v němž se uvádí, že jeho přílohou je vyjádření sociální pracovnice OPU k možnosti získání finančního příspěvku – pozn. soudu).

[5] Žalovaný ve vyjádření k návrhu stěžovatelky upozornil na § 79 odst. 5 zákona o azylu, jenž obsahuje demonstrativní výčet situací, ve kterých může žalovaný povolit poskytnutí stravy a ubytování v azylovém zařízení osobám jiným, než které jsou uvedeny v odstavcích 1 a 3 citovaného ustanovení. Jde však toliko o možnost, nikoliv povinnost správního orgánu umožnit těmto osobám na výjimku ubytování v pobytovém středisku; na toto ubytování nevzniká právní nárok. K případu stěžovatelky žalovaný konkrétně sdělil, že tato je v pobytových střediscích ubytována v podstatě nepřetržitě, v X je od 11. 7. 2019. O tom, že může v tomto pobytovém středisku zůstat po dobu platnosti nouzového stavu v ČR, byla stěžovatelka žalovaným uvědomena. Žalovaný též podotkl, že ředitel Správy uprchlických zařízení informoval dopisem předsedu Nejvyššího správního soudu o stanovisku k ubytovávání osob v azylových řízeních po podání kasační stížnosti v řízení o mezinárodní ochraně. Žalovaný závěrem na podporu svého postupu citoval § 78d odst. 6 zákona o azylu, jakož i § 42 odst. 4 a odst. 5 téhož zákona, a odkázal na přílohy svého vyjádření. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud návrhu stěžovatelky na vydání předběžného opatření nevyhověl. Žalovaný k vyjádření připojil následující přílohy:

pokračování

odpověď na žádost stěžovatelky o ubytování ze dne 29. 4. 2020; pokyn ředitele SUZ MV ze dne 6. 3. 2020, upravující pohyb klientů SUZ MV; rozhodnutí vedoucího odboru práce s klienty Správy uprchlických zařízení MV ze dne 6. 3. 2020, o zřízení komise za účelem posuzování žádostí o udělení výjimek klientů v azylových zařízeních SUZ MV; dopis ředitele SUZ ze dne 31. 3. 2020, adresovaný předsedovi Nejvyššího správního soudu JUDr. Michalu Mazancovi.

[6] Nejvyšší správní soud úvodem podotýká, že z výpisu z evidenční karty stěžovatelky č. X ze dne 26. 5. 2020 zjistil, že jmenovaná nadále pobývá v X, aktuálně na výjimku do 1. 6. 2020.

[7] Podle § 38 odst. 1 s. ř. s. *byl-li podán návrh na zahájení řízení a je potřeba zatímně upravit poměry účastníků pro brozící vážnou újmu, může usnesením soud na návrh předběžným opatřením účastníkům uložit něco vykonat, něčeho se zdržet nebo něco snášet. Ze stejných důvodů může soud uložit takovou povinnost i třetí osobě, lze-li to po ní spravedlivě žádat.*

[8] Nejvyšší správní soud úvodem podotýká, že věc stěžovatelky není prvním případem, ve kterém došlo k podání návrhu na vydání předběžného opatření s totožným či obdobným petitem, a to za podobných skutkových okolností. Zdejší soud řešil v nedávné době řadu případů, ve kterých se cizinci, žádající v ČR o mezinárodní ochranu, domáhali toho, aby soud uložil žalovanému strpět jejich pobyt v pobytovém středisku do ukončení řízení o jejich kasační stížnosti proti zamítavému rozsudku krajského soudu, případně aby též žalovanému uložil povinnost poskytnout jim základní hmotné zabezpečení. Poprvé rozhodl Nejvyšší správní soud v takové věci usnesením ze dne 12. 3. 2020, č. j. 1 Azs 28/2020 – 56, a to tak, že návrh na vydání předběžného opatření zamítl. Od tohoto usnesení se poté odvíjí několik dalších rozhodnutí, ve kterých se sice Nejvyšší správní soud k jeho závěrům přihlásil, avšak návrhům na vydání předběžného opatření vyhověl. Důvodem pro tento postup byla specifická a výjimečná situace, která nastala po datu vydání usnesení č. j. 1 Azs 28/2020 – 56, a jež spočívala ve vyhlášení karantény pro celé území ČR a omezení volného pohybu osob kvůli probíhající pandemii „koronaviru“ (označovaného jako SARS CoV-2). Ve zkratce lze shrnout, že kasační soud v těchto rozhodnutích akcentoval výrazné ztížení možnosti stěžovatelů hledat si v takto výjimečných podmínkách soukromé ubytování, v některých případech pak tento důvod pro vyhovění návrhu umocnil i nepříznivý zdravotní stav dotčených stěžovatelů, který u nich zvyšoval riziko nákazy zmíněným onemocněním. V tomto směru lze odkázat především na usnesení ze dne 18. 3. 2020, č. j. 3 Azs 28/2020 – 73, a na něj navazující rozhodnutí tohoto soudu (namátkou například usnesení ze dne 20. 3. 2020, č. j. 5 Azs 70/2020 – 32, nebo ze dne 1. 4. 2020, č. j. 10 Azs 97/2020 – 49).

[9] Nejvyšší správní soud však v kontextu aktuální situace (ukončení vládou vyhlášeného nouzového stavu ke dni 17. 5. 2020 a postupné „rozvolňování“ uložených opatření a omezení) považuje za nezbytné znovu plně aplikovat závěry v usnesení č. j. 1 Azs 28/2020 – 56, jejichž podstatou je přesvědčení, že soud může nahradit správní uvážení, zda bude cizinec ponechán v pobytovém středisku i po dobu řízení o kasační

stížnosti, jen ve velmi specifických případech. Půjde především o situace zvláště zranitelných osob, u kterých by ukončení pobytu v pobytovém středisku mohlo vést ke vzniku zásadní újmy. O takovou situaci se v nyní posuzované věci nejedná.

[10] Zdejší soud nepovažuje za potřebné znovu zde opakovat závěry vyřčené v usnesení č. j. 1 Azs 28/2020 – 56 a v na něj navazujících rozhodnutích, a v podrobnostech na ně odkazuje. Rozhodnou argumentaci lze s odkazem na odůvodnění usnesení č. j. 1 Azs 28/2020 – 56, shrnout tak, že „[z]ákon o azylu (...) jednoznačně stanoví, že právo na ubytování v pobytovém středisku a poskytnutí stravy mají pouze žadatelé o udělení mezinárodní ochrany (§ 79 odst. 3). Ministerstvo však může povolit poskytnutí stravy a ubytování v azylovém zařízení i cizinci, který je strpěn na území podle tohoto zákona, a to po dobu platnosti potvrzení o strpění na území [viz písm. 79 odst. 5 písm. e)]. Je tak na uvážení správního orgánu, zda takovému cizinci ubytování a stravu poskytne či nikoliv. Z uvedeného je zřejmé, že stěžovatel v současné době nemá nárok na poskytnutí ubytování v pobytovém středisku. To ovšem neznamená, že by se musel nutně ocitnout bez střechy nad hlavou a jakýchkoliv finančních prostředků. Stěžovatel po rozhodnutí krajského soudu o zamítnutí žaloby měl podat žádost o potvrzení o strpění na území a dále si mohl požádat o finanční příspěvek dle § 78d odst. 2 zákona o azylu (podle něj lze cizinci, který je strpěn na území, s ohledem na prokázané majetkové a finanční poměry jeho nebo jeho rodiny poskytnout na jeho žádost finanční příspěvek až do zde uvedené výše). Měl by tak mít možnost zajistit si případně jiné ubytování. Nelze rovněž shledat, že by byl stěžovatel v důsledku postupu žalovaného (ukončení ubytování v ubytovacím středisku) nějakým způsobem zkrácen na svých procesních právech. O tom ostatně svědčí skutečnost, že stěžovatel včas podal kasační stížnost a požádal o ustanovení zástupce soudem, Nejvyšší správní soud přitom této žádosti vyhověl. Skutečnost, že stěžovatel již nebude ubytován v ubytovacím středisku, rovněž automaticky neznamená, že by nemohl participovat na soudním řízení či se účastnit porady se svým zástupcem. (...) Jakkoliv soud chápe, že se stěžovatel nachází v nelehké životní situaci, neshledal, že by se jednalo o natolik zásadní narušení jeho právní sféry, jehož strpění by nebylo možno po stěžovateli spravedlivě požadovat. (...) Soud rovněž vzal v potaz zdravotní problémy stěžovatele, neshledal však, že by byly natolik závažné, že by stěžovatel nebyl schopen svou situaci řešit. Nejvyšší správní soud tedy nepovažuje za žádoucí, aby v podstatě nahrazoval uvážení správního orgánu, zda stěžovatele ponechá v pobytovém středisku i po dobu řízení o kasační stížnosti.“

[11] Výše uvedené lze vztáhnout i na nyní projednávaný případ. Stěžovatelkou tvrzené zdravotní obtíže nejsou natolik závažné, aby bez dalšího odůvodňovaly vyhovění návrhu. Podle lékařské zprávy ze dne 7. 1. 2020, kterou stěžovatelka předložila spolu s potvrzením o majetkových poměrech (stěžovatelka rovněž žádá o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti – pozn. soudu), trpí X. Dle této zprávy „suicidální myšlenky či tendence nejuje. Náhled choroby dobrý.“ Hrozící vážnou újmu spočívající v ohrožení zdraví stěžovatelky v důsledku případného ukončení ubytování v pobytovém středisku proto soud s ohledem na doložené podklady neshledal. Žádné další konkrétní a výjimečné okolnosti stěžovatelka v návrhu nepředestřela.

[12] Nejvyšší správní soud nadto v nedávném usnesení ze dne 15. 5. 2020, č. j. 3 Azs 131/2020 – 46, zdůraznil, že „[p]o dobu (dosud trvajících) nouzového stavu

pokračování

je ubytování stěžovatelů v azylovém zařízení opatřením SUZ zajištěno, a to včetně poskytování finančního příspěvku. Nicméně i poté, co bude nouzový stav zrušen, právní řád ve spojení s interními normativními akty SUZ, které konkretizují oprávnění příslušné organizační složky žalovaného poskytnout ubytování 'na výjimku' podle § 79 odst. 5 zákona o azylu, poskytuje stěžovatelům reálnou a efektivní možnost, jak tvrzené nepříznivé situaci předejít – zde žádostí o poskytnutí ubytování podle posledně citovaného ustanovení a žádostí o finanční příspěvek podle § 78d odst. 6 zákona o azylu, ze kterého by po dobu ubytování v pobytovém středisku mohli hradit náklady stravování. (...) Jakkoliv soud chápe, že se stěžovatelé nachází v nelehké životní situaci, nemůže za daného stavu návrh na vydání předběžného opatření posoudit věcně. Soudní ochrana je ochranou ultima ratio a může nastoupit pouze tam, kde navrhovatelé bezúspěšně vyčerpali prostředky, které jim k ochraně jejich práv poskytují normy v oblasti veřejné správy. Jinými slovy, zásah soudní moci je možný pouze v případě, kdy by stěžovatelé bezúspěšně využili shora popsaných prostředků k zajištění svého ubytování a obživy. Nic takového ovšem stěžovatelé v dané věci netvrdí a nevyplývá to ani z vyjádření žalovaného. Lze tedy stěžovatelům doporučit, aby u SUZ podali žádost o poskytnutí výjimky podle § 79 odst. 5 zákona o azylu a na soud se případně obrátili až poté, nebude-li jim vyhověno; tím samozřejmě kasační soud nikterak nepředjímá, jak by o (novém) návrhu na vydání předběžného opatření rozhodl.“ V dalších podrobnostech soud na citované rozhodnutí odkazuje.

[13] Z okolností případu stěžovatelky a dalších zjištěných skutečností vyplývá, že stěžovatelka „na výjimku“ v pobytovém středisku dosud pobývá (viz odstavec [6] výše), zřejmě tedy úspěšně výše popsaný mechanismus zajištění ubytování v zařízeních SUZ využila. Další postup ve věci přitom nyní nelze předjímat, stěžovatelce však lze v souladu s citovaným rozhodnutím č. j. 3 Azs 131/2020 – 46, doporučit, aby se nadále primárně pokusila využít zákonných možností, jak setrvat v pobytovém středisku.

[14] Na základě uvedených skutečností Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že podmínky pro vydání stěžovatelkou požadovaného předběžného opatření nejsou za daného stavu splněny. Nezbylo mu proto, než tento návrh zamítnout.

Poučení : Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. května 2020

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu